

VEGYES

Jan Lighthart negyedszázados emlékezete.

Világváltoztató események között izgatóan ébred fel bennünk a kérdés: mi lesz a sorsa az alkotó pedagógus életművének? Romba dőlnek-e eszméik minden építményükkel együtt vagy pedig a ledőlт gazdasági formák között s a ledőlт határok között is, tovább is tovább élnek és hatnak? Ma, az európai élet kaotikus forrongásában inkább csak felvetni tudjuk a kérdést, mint megfelelni rá. Mi emlékezünk, kérdezzük — felelni csak a jövő generáció tud.

A világháború kitörése után húnyt el a nagy hollandi pedagógus Jan Lighthart a „Pädagogie des vollen Lebens“ elméleti és gyakorlati megvalósítója, aki Pestalozzsihoz méltó buzgalomával olyan mély hatást tett hazájára. Nemcsak a társadalmat formálta a gyermekek lelkén át, de a felnőtteket is nevelte, hogy közelebb hozza a gyermekhez s öreá bízták Julianna trónörökösneő nevelését is.

Kiinduló pontja ez volt: nem az iskolának, de az életnek tanulunk, de ez csak úgy történhetik meg, hogy *az életet behozzuk az iskolába*. Ezt gyakorolta és ezt propagálta. E felfogás értelmében a tanulásnak a gyermek környezetéből kellett kiindulni, az életre kellett előkészíteni, a természet és az emberi élet nagy összefüggéseit kellett feltárni.

Ezek önmagukban véve nem új elvek a pedagógiában. Az amerikai Dewey, a belga Decroly, a német Berthold Otto

* Pädagogie des Auslandes. Herausgegeben von Prof. Petersen—Iena. B. III. Lighthart: Pädagogie des vollen Lebens, aus dem holländischen übertragen von W. Henss.

is ilyen alapon állottak. És hogy Hollandiában mégis új volt ez a pedagógia, azt nemcsak Jan Lighthart gondolatmenete, de elsősorban lelkiisége okozta, mellyel munkáját a fejlődés örök folyamatába állította. Mikor Ellen Key meglátogatta Lighthart hágai iskoláját, lelkesülten kijelentette: „Álmom itt megvalósult“. „Az enyém még nem!“ — felelte Lighthart és ez természetes, mert a nevelésnek nem lehet a „végeleges“ megvalósuláshoz jutni, az örökös fejlődés szolgálatában kell állnia. Nemcsak gyakorlati, elméleti munkát is végzett Lighthart s tankönyvei nemcsak a pedagógusoknak szólnak, hanem a szó legjobb értelmében a társadalmat is formálják.

Az élet tavaszán c. könyvében az anya Fridával, jó felfogású leányával dicsékszik, aki minden privátóra nélkül is könnyen le'eszi a vizgákat. A másik gyermek Hermann azért beteg, mert költői természete folytán nem bírja az iskolai fegyelmet megszokni. Az orvos így világosítja fel az anyát:

„Őn téved. Semmi rosszat nem akarok Fridáról mondani. A gimnáziumban a tanár urak biztosan szeretik és sok bosszúságtól megszabadulnának, ha minden tanuló ilyen volna. Pedig Fridában semmi különleges nincs. Kedves teremtés és kitünő magolólgép. Harminc év múlva is olyan lesz, mint most. De akkor már Hermannból nagy művész lesz vagy nagy államférii. Ezt azonban ma még a gimnáziumi tanár urak nem látják, mert nagyon is pedagógusok“.

Az értelem és lélek harmónikus képzése: ez volt pedagógiái vezető elve s egyben vallásos alapgondolata. „Jaj akkor, ha a kereszténységet nem tet-

teinkben hirdetjük. E tettekkel a sziveket kell meghódítanunk." Ez a meleg érzés hatja át elméleti és gyakorlati tanításait a bánásmódról, az önnevelésről vallott elveit. Erkölcsösség nincs szabadság nélkül s ezért kívánja, hogy a büntetésektől a lehetőség szerint tartózkodjunk. A büntetések talán fegyelmezik az egyént, de nem teszik erkölcsileg jobba, ő pedig olyan bánásmódot szeretne, mely erkölcsileg javítja a gyermekét. S ép ezért nem habozik kimondani, hogy az erkölcsi nevelésnek a felnőtteken kell kezdődnie. Eddig azt hitték: *akie az ifjúság azé a jövő.* Lighthart megfordítja ezt a tételt: *akie a jövő, azé az ifjúság.*

„Ha a gyermek felnövekedvén olyan körbe és atmoszférába jut, ahol az erkölcsi követelményeket komolyan veszik, akkor környezetének hatása alatt ő is megerősödik az erkölcsös életvezetés kívánatában. Hol marad ellenben az erkölcsi befolyás, ha a tanító, ki tanítványait tiltja a veszekedéstől, béktelenségben él kortársaival, veszekedik a szülővel vagy az órák alatt a tanulókkal. (Magunkkal kezdjük tehát az erkölcsi nevelést.) Ha Jézus nem magával kezdte volna, a keresztyénység áldását nem hagyta volna reánk. S hogy ez az áldás nem sokkal nagyobb, azért van, mert mi elmulasztjuk, hogy vele erősödjön az ő példáját kövessük. Vagyis *„mi is magunkkal kezdjük.”****

Törekvéseink komolysága csak tetteinkből indulhat ki. „Ein Kind soll keine Mücke hinunterschlucken und wir Erwachsene verschlingen Kamele.“

Jan Lighthart évről-évre külföldön járt, hogy az élő életet a határokon kívül is tanulmányozza és tapasztalatokat szerezzen. A világháború körülményei megakadályozták ebben a szokásos programmban. A munka és izgalmak korán megőrölték életerejét. 1916-ban hirtelen meghalt s a királynő és

*** Id. m. 103—5.

egész Hollandia meggyászolták a nagy iskolamestert. Sirkövén az ő saját szavai vannak megörökítve.

„Az egész nevelés a szeretet, a türelem és a bölcsesség kérdése s a két utóbbi ott nő nagyra, ahol a szeretet uralkodik.“

Világkatasztrófa fenyegette Hollandiát, mikor nagy iskolamesterét elvesztette. Világkatasztrófába sodródott a mester halála után negyedszázad mulva.

Mi a sorsa az elvetett jó magoknak, arra a jövő tényei fognak felelni.

Kemény Gábor.

Felvidéki délután — diákrendezésben.

Igen érdekes és követésre érdemes kezdeményezés indult ki a szegedi áll. Baross Gábor gyakorló jellegű gimnázium hetedikeseitől: osztályfőnökkel, Madácsy László tanárral egyetértésben elhatározták, hogy a nagyközönség számára a Felvidéki délutánt rendeznek és előadóul néhány felvidéki, volt kisebbségi szellemi harcost hívnak meg. Az ünnepély 1940. november 24-én a szegedi Kereskedelmi és Iparkamara dísztermében folyt le s igen bensőséges, meghitt élményévé lett mind a rendező ifjúságnak, mind a szépszámú közönségnek.

A fiatal felvidéki szellemi harcosok hitet tettek erősen szociális, népi felfogásuk mellett. Elnondották, mint lett ez nemzetfenntartó erejükké a kisebbségi életben. Különösen *Taubinger István*, az első előadó foglalta meggyőzően össze, mi is az a felvidéki szellem, ez a nem is annyira eszmei, mint inkább érületi erő, amely a kisebbségi harc döntő élményeiből kovácslódott össze. Mert a kisebbségi ember csakhamar rádöbbsent, hogy új helyzetben sem társadalmi rang, sem születési kiváltság nem választhat már el magyart a magyartól, a magyarság egyforma elbánást, t. i. háttérbe szorítást